

Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry
Varastokatu 3
33100 Tampere

20.11.2011

Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry
Varastokatu 3
33100 Tampere

LAUSUNTO Teisko-Aitolahden metsäsuunnitelmaluonnokseen

Tampereen kaupunki
Kiinteistötoimi
Kiinteistötoimi@tampere.fi

YLEISET KOMMENTIT

Teisko-Aitolahden metsäsuunnitelmaluonnos on kestävä. Kaupungin omistamien metsien luontoarvoja ei ole huomioitu suunnitelmaluonnoksessa tyydyttävällä tavalla. Arvokkaita luontokohteita on jäänyt huomattavan paljon tunnistamatta. Lisäksi arvokkaille luontokohteille on ehdotettu perusteettomia hakkuita.

Suunnitelmaluonnoksen METSO-kartoitus on toteutettu puutteellisesti. **Kiinteistötoimen METSO-kartoituksessa on jäänyt löytymättä on runsaasti kohteita, jotka täyttävät METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet** (Suomen ympäristö 26/2008. Ympäristöministeriö). Yhdistyksiemme tulkinnan mukaan pinta-alallisesti ja lukumäärällisesti yli puolet METSO-kriteerit täyttävistä suojelunarvoisista kohteista on jäänyt tunnistamatta. Kaupunki toteutti METSO-kartoituksen ympäristöministeriön rahoituksella. **Yhdistyksemme eivät pidä kaupungin toteuttamaa METSO-kartoitusta kustannustehokkaana ja tuloksiltaan luotettavana.**

Etenkin Tampereen kaupungin omistamissa retkeilymetsissä, joihin ei liity taloudellisia tavoitteita, olisi METSO-kriteerejä tullut tulkita tavallista väljemmin sen sijaan, että kiinteistötoimen tulkinta oli määrittelemättömästi ja kätkeytyi erittäin kireä. **Tämän lausunnon lohko- ja metsikkökuviokohtaisissa kommentteissa on listattu runsas määrä METSO-kriteerit täyttäviä kohteita, joita ei ole huomioitu metsäsuunnitelmaluonnoksessa. Nämä kohteet tulee lisätä metsäsuunnitelmaan.**

Vaikka METSO-valintaperusteet ovat jossain määrin lähtökohtaisesti subjektiivisia, ei kaupungin kartoituksessa ole huomioitu edes vähemmän tulkinnanvaraisia, objektiivisemmin ja laskennallisemmin määriteltyjä kriteereitä. Esimerkiksi lahopuun määrä on mitattavissa oleva asia. Kaupungin kartoituksessa myöskään ojittamattomia rämeitä ja korpia ei sisällytetty METSO-kohteisiin, vaikka ne siihen kuuluisivat. Kaikki ojittamattomat korvet ovat METSO:n arvoluokkaa I, ojittamattomat rämeet vähintään arvoluokkaa II. METSO-kartoituksessa ei myöskään välttämättä ole otettu huomioon valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisten lajien, kuten liito-oravan tai soikkokaksikon esiintymiä, vaikka niitä sisältävät kohteet täyttävät METSO-kriteerit automaattisesti metsän muista rakennepiirteistä huolimatta.

METSO-kohteiksi ei ole merkitty myöskään sellaisia kohteita, joiden jo metsäsuunnitelmassa laskennallisesti määritettyjen puustotietojen mukaan pitäisi selvästi olla METSO-kohteita. Esimerkiksi monet varttuneet metsät, joissa on vähintään kymmenen kuutiometriä lahopuuta hehtaarilla, on sivuutettu METSO-kartoituksessa. Metsäsuunnitelman lahopuutiedot tarjoavatkin kiinteistötoimelle mahdollisuuden kehittää METSO-ohjelman valintaperusteiden huomioimista siltä osin. Lahopuuston mittaaminen metsäsuunnittelun yhteydessä ei tosin ole ollut kattavaa, vaan monilta kohteilta ei ole määriteltä lahopuuta ollenkaan vaikka sitä olisi ollut. Näiltä osin täydentävää lisätietoa on tämän lausunnon lohko- ja metsikkökuviokohtaisessa kommenttiosuudessa siinä määrin kuin yhdistyksiemme aktiivit ovat käyneet kartoittamassa kohteita.

Metsäsuunnitelmaluonnoksessa kaupungin retkeilymetsiin ehdotetaan liian voimaperäistä metsänkäsittelyä. Retkeilymetsiin on ehdotettu liikaa hakkuita, erityisesti harvennuksia. Voimakkailla harvennuksilla kaupunki ehkäisee tai ainakin viivästyttää vuosikymmenillä luontoarvojen kehittymistä, kuten lahopuun muodostumista, tulevaisuudessa. Ylispuiden poisto retkeilymetsissä puolestaan häiritsee metsien retkeilykäyttöä ja rumentaa maisemaa. Luontoarvojen kehittymisen kannalta ylispuut muodostavat metsiin arvokkaan aikaisemman puusukupolven, joka lisää metsän rakenteen toivottua kerroksellisuutta. Avohakkuut eivät sovi retkeilymetsiin missään tapauksessa muutenkaan, vaikka niitäkin on ehdotettu suunnitelmaluonnoksessa. ***Yhdistyksiemme mukaan retkeilymetsien hakkuuehdotuksista pitää luopua kokonaan.*** Retkeilymetsien hoidossa tulee ottaa mallia kansallispuistoista, joissa metsiä ei hakata ja luonnon monimuotoisuus sekä retkeily on onnistuneesti sovitettu yhteen.

Yhdistyksiemme mukaan myös talousmetsien hakkuuehdotuksia tulee vähentää. ***Ylispuiden poistamisesta ja yli 0,3 hehtaarin avohakkuista ja tulee luopua talousmetsissä kokonaan.*** Myös talousmetsien harvennukset ovat suunnitelmaluonnoksessa liian voimaperäisiä. ***Yhdistyksiemme mukaan luonnonarvoiltaan merkittävimpien talousmetsien muodostamien kokonaisuuksien hakkuuehdotuksista pitää luopua kokonaan.*** Tällaisia arvokkaita kohteita ovat ainakin Jylhänperä, Vähä-Valkeajärvi, Holma ja Manukka. Niiden luonnonarvot ovat edustavammat kuin retkeilymetsissä keskimäärin.

Metsäsuunnitelmaluonnoksessa on ehdotettu hakkuutoimenpiteitä, kuten harvennuksia, ylispuiden poistoa ja avohakkuuta useille METSO-kriteerit täyttävillä kohteilla. ***METSO-kohteiden ja kaikkien hoitoluokituksessa arvometsiksi (C5) merkittyjen kohteiden osalta ehdotetut hakkuut tulee poistaa metsäsuunnitelmasta.*** Hakkuiden sijaan etenkin retkeilymetsissä ja arvokkaimmissa talousmetsissä pitäisi taloushakkuiden sijaan toteuttaa luonnonhoidollisia toimintamalleja. Tällaisten kohteiden kohdalle tulisi esimerkiksi metsäsuunnitelmaan kirjata maininta "luonnonhoitokohde", jonka sisältö määriteltäisiin erikseen kunkin metsikkökuvion lähtökohdista.

Metsäsuunnitelmaluonnoksessa ei ole huomioitu luontoarvojen kehittymistä tulevaisuudessa. Ennallistamisen näkökulma puuttuu metsäsuunnitelmaluonnoksesta täysin. Lahopuun lisäämistoimenpide-ehdotuksia ei ole metsäsuunnitelmaluonnoksessa ollenkaan. Tampereen kaupungin metsien hoidon toimintamallissa 2009–2020 (Kiinteistötoimi 2009. Dnro TRE: 2558/14.03.02/2008), sivulla 25 mainitaan: "Ennallistamistarpeita (esim. lahopuuston lisääminen, kulotus, soiden alkuperäiseen tilaan palautumisen nopeuttaminen) selvitetään metsäsuunnitelmien maastotöiden yhteydessä". Mahdollisesti ennallistettavia kohteita ei ole metsäsuunnitelmaluonnoksessa kuitenkaan osoitettu, mikä on merkittävä puute.

Yhdistyksiemme näkemyksen mukaan ennallistamiskelpoisia kohteita löytyy kaupungin metsistä runsaasti ja ne huomioimalla voidaan luonnonarvoiltaan pirstaleisista metsistä koota laajempia ja eheämpiä kokonaisuuksia. Myös muut kuin ennallistamiskelpoiset, nykyisiltä luonnonarvoiltaan heikot, mutta tulevaisuudessa kehityskelpoiset kohteet tulee huomioida metsäsuunnitelmassa paremmin ja jättää hakkuiden ulkopuolelle kehittymään arvokkaaksi luonnonmetsäksi. **Yhdistyksiemme mukaan metsäsuunnitelmassa tulee huomioida luonnonarvojen kehittyminen tulevaisuudessa.**

Metsäsuunnitelmaluonnoksessa ei ole huomioitu luonnonarvoiltaan merkittäviä kokonaisuuksia. Arvometsäkohteita ja suojelualueita ei ole rajattu laajemmiksi ja eheämmiksi kokonaisuuksiksi. **Arvokohteisiin tulee yhdistää kehityskelpoisia, mutta tällä hetkellä luontoarvoiltaan vaatimattomampia metsiä. Myös potentiaaliset ennallistamiskohteet pitää kartoittaa laajempien kokonaisuuksien näkökulmasta.**

Tampereen kaupunki omistaa Teisko-Aitolahdesta paljon metsiä ja niitä tulisi tarkastella kokonaisuutena eikä metsäsuunnitelmaluonnoksen tavalla metsikkökuvio- ja lohkokohteisesti. Useat kaupungin omistamat metsätilat muodostavat luonnonlaatuun arvokkaan kokonaisuuden. **Teisko-Aitolahden kaikki retkeilymetsät sekä talousmetsistä ainakin Vähä-Valkeajärvi, Jylhänperä, Holma ja Manukka muodostavat luontoarvoiltaan merkittäviä alueita, joita yhdistyksemme ehdottavat kaupungille suojeltaviksi kokonaisuudessaan esimerkiksi METSO-ohjelman puitteissa. Nämä kohteet tulee perustaa kaupungin omistamiksi yksityisiksi suojelualueiksi, luokitella suojelumetsiksi (S) tai arvometsiksi (C5) ja jättää kokonaan hakkuuehdotuksien ulkopuolelle.** Luetellut alueet ovat Pirkanmaan heikkoon suojelutilanteeseen verrattuna merkittävän eheitä kokonaisuuksia, vaikka niiden sisään jääkin jonkin verran vähemmän edustavia kohtia.

Kaupungin metsäomaisuus Teisko-Aitolahdessa tarjoaa hyvät mahdollisuudet kehittää Tampereelle kansallispuiston veroinen luonto- ja retkeilyalue. **Metsäsuunnitelmaluonnos ei vastaa kasvavan Tampereen kaupunkikehityksen tarpeisiin.** Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla on jo kaksi kansallispuistoa vastaamassa kasvavan kaupunkiseudun tarpeisiin mutta Tampereelta vastaavat alueet puuttuvat kokonaan. **Yhdistyksiemme mukaan metsäsuunnitelmassa tulee huomioida laajan ja luonnonarvoiltaan rikkaan, kansallispuiston tasoisen retkeilyalueen kehittäminen Teisko-Aitolahteen tulevaisuudessa.**

Olisimme toivoneet, että yhdistyksiemme puoleen olisi käännytty paitsi kartoituskohteiden valinnassa myös kartoitettujen kohteiden arvottamisessa. Meille on kertynyt etenkin 2000-luvulla runsaasti tietoa kaupungin metsistä omien, vapaaehtoistoina tehtyjen kartoitusten johdosta, ja olemme esittäneet virallisia METSO-kartoituksia Tampereen metsiin ainakin vuodesta 2005 asti. Olemme myös laatineet suojelualoitteita useista kaupungin omistamista metsäalueista. Pidämme itseämme asianosaisina ja asiantuntijoina ja olemme pettyneitä kiinteistötoimen tapaan jättää kuulemisemme julkisen yleisötilaisuuden ja suppean neljän viikon kommentointiajan varaan.

Kuntalaisten osallistumismahdollisuudet ovat metsäsuunnittelun yhteydessä toteutuneet heikosti. Metsäsuunnitelman lukeminen, tulkitseminen ja kommentointi vaatii asiantuntemusta, jota ei voi olettaa tavallisella kuntalaisella olevan. Suunnitelmiin tulisi liittää tekstimuotoinen selostusosuus jossa kerrotaan metsäsuunnittelun tavoitteista ja lähtökohdista ja esitellään suunnitelma pääpiirteissään, samaan tapaan kuin

maankäytön suunnittelussa laaditaan kaavaselostus. Tampereen kaupungilta löytyy osaamista kansalaisosallistumisen järjestämiseksi ja tätä tulisi hyödyntää myös metsäsuunnittelussa. Suunnittelun yhteydessä olisi ollut paikallaan tehdä laajapohjainen kansalaiskysely metsienhoidosta. Tämä olisi voitu toteuttaa esimerkiksi Pehmo-GIS-sovelluksella. Kuntalaisten mielipiteitä on pyrittävä selvittämään aktiivisesti suunnittelun pohjaksi. Yksi yleisötilaisuus ja mittavan asiantuntija-aineiston lyhytaikainen nähtävillä olo verkossa eivät tarjoa riittäviä ja oikea-aikaisia osallistumismahdollisuuksia.

LOHKO- JA METSIKKÖKUVIOKOHTAISET KOMMENTIT

Tässä osiossa olemme tuoneet esiin yksittäisiä metsikkökuvioita, jotka yhdistyksiemme näkemyksen mukaan täyttävät METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet. Näitä metsikkökuvioita ei kuitenkaan ole tunnistettu Tampereen kaupungin kiinteistötoimen METSO-kartoituksessa. ***Yhdistyksiemme mukaan kaikki tässä osassa esiin tuodut METSO-kriteerit täyttävät kuviot tulee huomioida metsäsuunnitelmassa.***

Tässä osiossa olemme kommentoineet yksittäisiin metsikkökuvioihin liittyviä hakkuuehdotuksia siinä määrin, kuin ne selvästi ovat yhdistyksiemme näkemyksen vastaisia. Tällaisissa kohteissa ehdotamme hakkuista luopumista tai hakkuiden muuttamista luonnonhoitotoimiksi.

Lohko- ja metsikkökuviokohtaiset kommentit koskevat vain niitä lohkoja ja metsäkuvioita, joilla yhdistyksiemme toimijat ovat maastossa käyneet. Aineistoltaan erittäin laajan metsäsuunnitelmaluonnoksen suppea neljän viikon kommentointiaika pimeänä marraskuuna ei mahdollistanut toimijoillemme käyntiä kaikilla kiinnostavilla kohteilla. METSO-kriteerit täyttäviä, tunnistamattomia metsiä on siis todennäköisesti myös tämän yksityiskohtaisemman kommenttiosion ulkopuolella, kuten myös hakkuuehdotuksia luonnonarvoiltaan merkittävillä kohteilla. Tästä syystä: ***Yhdistyksemme vaativat metsäsuunnitelmalta parempaa METSO-kohteiden huomioimista kaikilla lohkoilla ja metsikkökuvioilla sekä erityistä herkkyyttä arvioida uudestaan kaikki suunnitelmaluonnoksessa ehdotetut hakkuut ja niiden vaikutukset nykyisille ja tuleville luonnonarvoille.***